

Kvalitetsbilaga till konsumtionsundersökning

Allmän beskrivning

Uppgifterna i konsumtionsundersökningen erhålls genom Statistikcentralens (SC) urvalsundersökningar som sedan 1966 har genomförts i snitt med fem års intervall. Sedan 2006 har ÅSUB beställt ett extra urval för Åland för att specifikt kunna undersöka konsumtion bland hushållen i regionen, urvalet utökades ytterligare år 2022. Undersökningen innehåller uppgifter om hushållens konsumtion enligt utgiftsposter (t.ex. livsmedel, boende, transport etc.), inköpsställen (Åland, Finland, Sverige, färjor samt övrigt) samt uppgifter som berör hushållen (t.ex. sammansättning, disponibel inkomst, socioekonomisk ställning etc.).

Undersökningen baserar sig på ett slumpmässigt urval ur befolkningsregistret och populationen utgörs av hushåll som är fast bosatta i Finland (exkluderat bland annat befolkning som bor i anstalt). Viktning används som metod för att uppgifterna bättre ska representera samtliga hushåll i populationen.

Basenheten för statistiken om konsumtion utgörs av ett hushåll. Ett hushåll består av de personer som bor tillsammans och som helt eller delvis har ett gemensamt hushåll eller som i övrigt använder inkomsterna gemensamt. I det publicerade datamaterialet används som måttenhet konsumtionsutgifter i euro i genomsnitt per hushåll eller per konsumtionsenhet.

Referensperioden för statistiken om konsumtion är ett kalenderår.

Begrepp

Disponibel inkomst

I konsumtionsundersökningen räknas till hushållens disponibla inkomster alla hushållets löne-, företagar- och kapitalinkomster (inkl. den kalkylerade bostadsinkomsten från ägarbostäder och skattepliktiga försäljningsvinster på egendom), naturaförmåner och erhållna transfereringar, med betalda transfereringar avdragna från summan av dessa.

Den disponibla inkomsten bildas på följande sätt:

+ löneinkomster

+ företagarinkomster

+ kapitalinkomster (inkl. bostadsinkomst från ägarbostad och försäljningsvinster)

= produktionsfaktorinkomster

+ erhållna transfereringar (inkl. bostadsinkomst från hyresbostad från annat hushåll)

= bruttoinkomster

– betalda transfereringar

= disponibel inkomst

Hushåll

Ett hushåll omfattar samtliga personer som delar bostad och kosthåll eller på annat sätt använder sina inkomster tillsammans. Utanför hushållspopulationen står personer som varaktigt är bosatta utomlands samt anstaltsbefolkningen (t.ex. personer som vistas långvarigt på ålderdomshem, vårdanstalter, i fängelse eller på sjukhus).

Hushållens referensperson

Till hushållets referensperson utses den person som har de största personliga inkomsterna. Referenspersonen har sedan undersökningen år 2022 fastställts med hjälp av registeruppgifter. Vid valet av referensperson är inkomsten i regel det avgörande kriteriet, men i vissa fall (bl.a. företagshushåll) tas hela hushållets verksamhet i beaktande. Referenspersonen är den person som har de högsta inkomsterna i hushållet.

Konsumtionsenhet

Genom att räkna ut inkomster och konsumtionsutgifter per konsumtionsenhet kan man göra jämförelser mellan hushåll av olika storlek och struktur. Det finns flera olika sätt för beräkning av konsumtionsenheter. I inkomstfördelningsstatistiken och i konsumtionsundersökningen har man sedan 2002 i enlighet med Eurostats rekommendation använt OECD:s s.k. justerade konsumtionsenhetsskala, enligt vilken

- den första fullvuxna hushållsmedlemmen får vikten 1
- övriga personer över 13 år får vikten 0,5
- barn får vikten 0,3

Konsumtionsutgifter

Till konsumtionsutgifterna räknas alla för privat konsumtion avsedda varor och tjänster som hushållet vid referenstidpunkten införskaffat från Finland eller utlandet, samt egna och erhållna trädgårds- och insamlingsprodukter och kalkylerade boendeutgifter. Amorteringar på bostadslån och konsumtionslån ingår inte i konsumtionsutgifterna. Till konsumtionsutgifter räknas inte heller direkta skatter, investeringar (t.ex. bostadsköp), utgifter för företagsverksamhet eller produkter som köpts för andra hushåll. Begreppet konsumtion inbegriper inte sådana förmåner som hushållen erhåller genom användning av offentliga välfärdstjänster (t.ex. hälsovård och utbildning).

Hushållens konsumtionsutgifter bildas på följande sätt:

- + inköp av konsumtionsvaror och tjänster
  - + egna produkter (jordbruks-, trädgårds- och insamlingsprodukter)
  - + kalkylerad bostadsinkomst från ägarbostad eller naturaförmånsbostad.
  - + transfereringar som jämföras med konsumtion (bl.a. kyrkoskatt, fackföreningsavgifter och räntor på konsumtionslån)
- = konsumtionsutgifter sammanlagt

Mottagna varor och tjänster ingår inte i konsumtionsutgifterna fr.o.m. statistikåret 2022.

Socioekonomisk ställning

Hushållets socioekonomiska ställning bestäms på basis av hushållets referenspersons socioekonomiska ställning vid intervjutidpunkten (fr.o.m. statistikår 2022). Indelningen i socioekonomisk ställning baserar sig i grunden på yrkesverksamma och icke yrkesverksamma. Kategorin yrkesverksamma har vidare indelats i företagare och löntagare, medan löntagarna är ytterligare indelade in arbetare samt högre och lägre tjänstemän. Kategorin icke yrkesverksamma delas in i studerande, pensionärer, arbetslösa och övriga.

Uppgifternas tillförlitlighet

I statistiken om hushållens konsumtion påverkar urvalet, datainsamlingen och databehandlingen resultatens tillförlitlighet.

De mest tillförlitliga uppgifterna fås ur de största konsumtionsutgiftsgrupperna, medan de relativa medelfelen har varit störst för kläder och skor samt utbildningsutgifter. Tillförlitligheten i konsumtionsuppgifterna blir sämre då man granskar datamaterialet i mindre enheter än huvudgrupperna. Medelfelen växer i datamaterialet för undergrupperna och för produkter som köps sällan växa samt vid användning av detaljerade klassificeringar efter bakomliggande variabler (t.ex. ålder och socioekonomisk). I dessa fall kan inte uppgifterna nödvändigtvis beskriva konsumtionen i populationen på ett statistiskt pålitligt sätt. Även partiellt bortfall kan påverka resultaten för vissa konsumtionsposter, exempelvis för alkoholutgifter.

De totala (nationella) utgifterna i konsumtionsundersökningen år 2022 motsvarade drygt 85 procent av de statistiska registeruppgifterna i nationalräkenskaperna.

Konsumtionsundersökning 2022

Utgiftsposterna i konsumtionsundersökningen 2022 är baserade på en ny COICOP2018-klassificering¹ och inleder därmed en ny tidsserie. Konsumtionsutgifterna delas in i 13 huvudposter: (1) livsmedel och alkoholfria drycker, (2) alkoholhaltiga drycker och tobak, (3) kläder och skodon, (4) bostäder, vatten, elektricitet, gas och andra bränslen, (5) möbler, hushållsutrustning och rutinunderhåll av bostaden, (6) hälso- och sjukvård, (7) transport, (8) information och kommunikation, (9) rekreation, sport och kultur, (10) utbildningstjänster, (11) restauranger och logitjänster, (12) försäkringstjänster och finansiella tjänster, samt (13) personlig vård, socialt skydd samt diverse varor och tjänster.

Underlaget i konsumtionsundersökningen 2022 samlades in genom besöks- och telefonintervjuer samt med hjälp av dagböcker som hushållen fyller i, hushållens kvitton och administrativa registermaterial. I undersökningen ingår kort inledande intervju, varefter svaranden kan välja att svara på frågor om hushållens konsumtion på telefon eller via webblankett. Dessutom sparar hushållen köpkvittona för alla dagligvaror under en period på 14 dagar eller antecknar köpen i konsumtionsundersökningens dagbok eller applikation. Utöver urvalsuppgifter fås ur registren uppgifter om hushållens inkomster och individers utbildningsnivå. Målet var att använda registeruppgifter i så stor utsträckning som möjligt för att minska hushållens uppgiftslämnarbörda och datainsamlingskostnaderna. Utöver urvalsuppgifter fås ur registren uppgifter om hushållens inkomster och individers

---

¹ Classification of Individual Consumption According to Purpose. För mera, se https://unstats.un.org/unsd/classifications/unsdclassifications/COICOP_2018_-_pre-edited_white_cover_version_-_2018-12-26.pdf

utbildningsnivå. Samtidigt har ändringar gjorts i datainsamlingsformuläret för att underlätta intervjuerna eller rätta till brister i dem.

Ett stratifierat systematiskt urval användes som urvalsdesign i undersökningen år 2022. Stratumen på nationell nivå var sju grupper som baserade sig på regionförvaltningsverkets regionala indelning. För genomförandet av undersökningen anvisades även ersättare för de utvalda urvalspersonerna som bestod av personer som fyllt 16 år. Avsikten var att vända sig till ersättarna ifall man inte fick ett svar trots tillräckliga försök att nå den ursprungliga urvalspersonen. Ersättarna var så likadana som möjligt i fråga om centrala kriterier (bl.a. region, kön, hushållets storlek och utbildningsnivå). För varje urvalsperson fastställdes två ersättare och för vissa mera utmanande grupper ytterligare en tredje ersättare.

Bland annat följande har konstaterats för det nationella svarsmaterialet år 2022:

- Konsumtionsutgifterna för *kläder och skodon* har ökat vilket kan främst förklaras av ändringar i insamlingsmetoden. Frågor om kläder och skodon har för första gången inkluderats i intervjuer i stället för kvittoinsamling. Uppgifterna från tidigare år uppskattas av Statistikcentralen ha undertäckning.
- Konsumtionsutgifterna för *transport* har minskat. Skillnaden jämfört med tidigare år förklaras till största delen av en ändring i datainsamlingsmetoden.
- Konsumtionsutgifterna i *försäkringstjänster och finansiella tjänster* har ökat på grund av att avgifterna för finansiella tjänster har frågats ut i större omfattning än tidigare år.
- I uppgifterna om *utbildningstjänster* saknas avgifter för småbarnspedagogik på Åland, eftersom informationen har hämtats från Utbildningsstyrelsens informationsresurs där uppgifterna om Åland inte ingår.

Flera uppgifter om bland annat datainsamling och -validering finns på SC:s webbplats https://stat.fi/index_sv.html.

Statistiska uppgifter om konsumtion publiceras som databastabeller i databasen StatFin <https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/sv/StatFin/>.

(Källa: Statistikcentralen)

Konsumtionsundersökning 2006

I uppgifterna för år 2006 ingår totalt 154 hushåll på Åland.

Konsumtionsundersökning 2012

I uppgifterna för år 2012 ingår totalt 141 hushåll på Åland.

Konsumtionsundersökning 2016

I uppgifterna för år 2016 ingår totalt 147 hushåll på Åland.

Konsumtionsundersökning 2022

I uppgifterna för år 2022 ingår totalt 267 hushåll på Åland.